

'what it would cost in lives to land on the Tokyo plain and other places in Japan. It was his opinion that such an invasion would cost at a minimum one quarter of a million casualties, and might cost as much as a million on the American side alone, with an equal number of the enemy.'

Dat gaf bij Truman de doorslag. *'We sent an ultimatum to Japan'* (de Verklaring van Potsdam). *'It was rejected'* (in de vorm van Soezoeki's voorlopige reactie). *'I ordered atomic bombs dropped'*¹ – dat laatste gaf Truman in '53 onjuist weer: het besluit *was* al gevallen en het bevel om de eerste atoombommen boven Japan af te werpen, zodra de weersomstandigheden dat na 1 augustus mogelijk zouden maken (er moest boven het doelgebied helder zicht zijn), *was* al uitgegaan, maar dat bevel kon uiteraard geannuleerd worden. Truman zag daar geen reden toe.

Op 6 augustus werd Hirosjima getroffen, een stad met een kwart miljoen inwoners. Het stadscentrum werd weggevaagd, er waren tweeen-zeventigduizend gewonden en vier-en-zestigduizend doden²; de U-235-bom had een kracht gehad van 14 000 ton dynamiet.

Daags daarna berichtte het Japanse Grote Hoofdkwartier in zijn dagelijks communicé dat de in Hirosjima aangerichte schade betrekkelijk onbelangrijk was.

Nogmaals een dag later, 8 augustus, deelde Molotow in Moskou aan de Japanse ambassadeur mee dat de Sowjet-Unie de volgende dag, 9 augustus, aan Japan de oorlog zou verklaren.

In de ochtend van de 9de viel de tweede atoombom op Nagasaki, niet evenwel op het centrum van de stad maar een kilometer of zes ten noordoosten daarvan. Weer was de schade kolossaal. Het aantal burgers dat om het leven kwam, was geringer dan in Hirosjima: negen-entertigduizend; er waren vijf-en-twintigduizend gewonden. De plutoniumbom had een kracht gehad van 20 000 ton dynamiet.

Niet de eerste atoombom alléén maar de eerste en tweede samen hadden, gekoppeld aan het feit dat Japan nu ook in oorlog was met de Sowjet-Unie, in Tokio een duidelijk effect. In de ochtend van 9 augustus kwam de Opperste Oorlogsraad bijeen. Soezoeki en Togo betoogden beiden dat Japan geen keus meer had: het moest zich overgeven, zij het op voorwaarde dat de positie van de keizer niet zou worden aangetast; Togo onderstreepte dat hardnekkige pogingen, de Sowjet-Unie te win-

¹ Aangehaald in Ronald Lewin: *The other Ultra*, p. 288. ² Vier-en-zestigduizend, indien men allen meetelt die binnen vier maanden stierven als gevolg van de explosie.